

Mahe põllumajanduse leht

ISSN 1406-9814

58

1/2012

Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse väljaanne

Mahepõllumajandus Eestis 2011. aastal

Mahetootmine laienes Eestis ka 2011. aastal. Mahepõllumajanduse registris oli aasta lõpu seisuga 1431 ettevõtet. Mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegeles 1416 ettevõtet ja loomakasvatusega 899 ettevõtet, neist 15 ainult loomakasvatuse või mesindusega. Mahepõllumajanduslikku maad kokku oli 134 057 ha, suurenemine võrreldes 2010. aastaga 10%. Viimase 3 aasta jooksul on mahepõllumajanduslik pind suurenenud 54% ning moodustab Eesti kogu põllumajanduslikust maast üle 14%. Üleminekuaja läbinud ehk mahemaad oli 102 051 ha. Keskmise maheettevõtte pind oli 94 ha. Suurim ettevõtte asub Saaremaal, selle kogupind oli 1450 ha. Üle 1000 ha maaga ettevõtteid oli 6.

Taimede ja seente korjamisega mitteharitavatelt aladelt tegeles 31 ettevõtet, korjealade pind oli üle 1000 ha.

Kõige rohkem oli mahemaad Saaremaal, Tartumaal ja Viljandimaal, mahetootjaid oli kõige rohkem Võrumaal, Saaremaal ja Tartumaal.

Viimase kolme aasta jooksul on suurenenud nende ettevõtete arv, kelle maad asuvad mitmes maakonnas, 2011. a oli selliseid ettevõtteid 41, neist ühe ettevõtte maad asuvad koguni seitsmes maakonnas.

Eelmise aasta lõpu seisuga oli mahepõllumajanduse registris 127 toidukäitlejat, nende hulgas 55 töötajat ja 8 toitlustajat, ülejäänud tegelevad turustamise, ladustamise ja pakendamisega. Töötajate hulgas oli ka 22 valdavalt oma toodagut

Sisu

Mahepõllumajandus Eestis 2011. aastal

lk 1

Suviteraviljade mahekatsed Jõgeval

lk 3

Mahetunnustusest loobuvad eelkõige eakamad ja väiksemal pinnal majandavad tootjad

lk 7

WWOOF Eesti - 5 aastat hindamatut kogemust

lk 9

Juhendid aitavad väikekäitlejal alustada

lk 9

Maailma põllumajandus vajab kursimuutust

lk 10

Eesti annab panuse Euroopa maheturuandmete ühtlustamisse

lk 10

Uudised

lk 11

Foto: Airi Külvet

Mahedalt peetavate lihaveiste arv on viimase kolme aastaga kahekordistunud

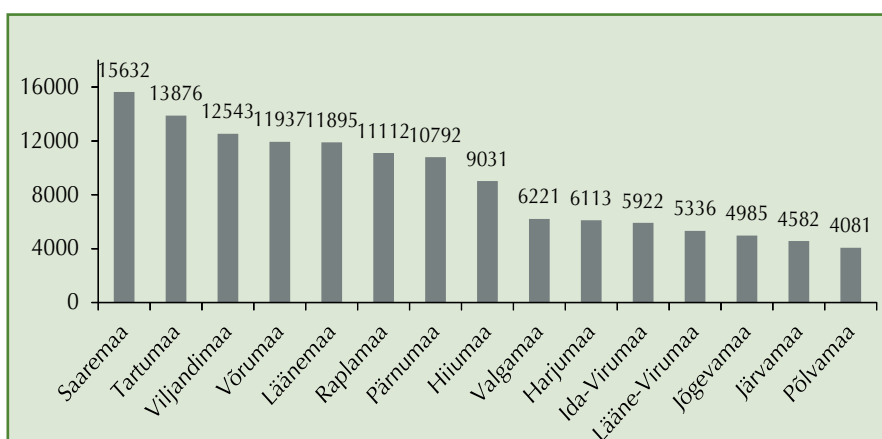
töötlevat mahepõllumeest. Registrikirjeldus oli üks söödakäitleja, kes toodab õlikooki. Sellist maad, kus rakendatakse põllukülvikorda, oli 930 ettevõttes. Eelmise aastaga võrreldes on tera- ja kaunvilja ning õlikultuuride kasvatuse osakaal suurenenud 10%. Teraviljadest kasvatatakse peamiselt kaera ja otra. Rohkem on hakatud kasvatama proteiini-rikkamaid kultuure, nagu hernes, raps ja rüps. Märkimisväärne kogus maheteravilja müüdi Eestist välja ning nõudlus maheteravilja järgi Euroopas on jätkuvalt suur. Kartuli ja avamaa köögiviljade kasvatamine pole kuigivõrd laienenud. Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse osas suurenes jätkuvalt veise- ja lambakasvatus. Piimakarjakasvatus jäi enam-vähem samale tasemele 2010. aastaga. Vaatamata spetsiaalsele toetuskeemile ei tulnud loodetud suurt kasvu sea- ja linnukasvatustes. Veiseid kasvatatakse rohkem Pärnu- ja Hiiumaal, lambaid Saare- ja Valgamaal, sigu Lääne-Virumaal ja Viljandimaal ning munakanu Viljandi- ja Pärnumaal.

Püsirohumaaade pinna suurenemine näitab üha kasvavat tendentsi, moodustades 62,5 % rohumaaade pinnast. Järjest rohkem on ka karjatata vaid loomi. Siit võib järeldada, et ettevõtted orienteeruvad üha rohkem ekstensiivsele loomakasvatusele.

2011. a müüs mahetoodanguna (margistatuna) oma taimekasvatussaadusi 370 tootjat ja loomakasvatussaadusi 200 tootjat. (Paljud toodavad ainult oma loomadele sööta ja seega taimekasvatussaadusi ei müü. Toim.)

Tunnustamine

Tunnustamise taotlusi esitati 2011. a kokku 180, neist 4 juhul oli tegemist registris olevate ettevõtete jagunemisega ja 28 juhul juba registris olevate maheettevõtete, kes tunnustasid uue

Tabel 1. Mahepõllumajanduslik maa hektarites maakonniti 2011. a mahepõllumajanduse registri andmetel

valdkonna (peamiselt loomakasvatus). Mahepõllumajandusega alustamisest loobus ise 11 tootjat, 5 ettevõtet ei tunnustatud nõuetele mittevastavuse tõttu. Tunnustamise taotluse esitasid hilinenult 5 ettevõtet ning neid taotlusi ei võetud menetlusse. Tunnustamise otsuseid tehti 159, neist uusi ettevõtteid oli 130. Kehtetuks tunnistamise otsuseid tehti 69. Neist lõpetas mahetootmise 55 ja ainult maheloomakasvatuse valdkonnas tegutsemise 14 ettevõtet. Pooled neist ettevõtetest loobusid tunnustatusest avalduse alusel ning ülejäänud ei esitanud kevadel taavet mahepõllumajandusega jätkamise kohta.

Endiselt küsiti aktiivselt nõusolekuid maade üleminekuaja lühendamiseks varem mittekasutatud olevate rohumaa-kohta. Kokku menetleti 186 avaldust ning üleminekuaja lühendamisi tehti rohkem kui 4600 hektarile.

gid neis ettevõtetes 46 etteteatamata inspekteerimist, ühlgi juhul rikkumisi ei avastatud. Taimekaitsevahendijääkide uurimiseks võeti 17 proovi, mis kõik osutusid puhtaks.

Ka 2012. a võtab PMA täiendava kontrolli alla suuremad teravilja ja õlikultuuride kasvatusega tegelevad ettevõtted.

Järelevalve käigus avastati mitmeid nõuete rikkumisi. Vormistati 10 ettekirjutust ja 7 nõuetele mittevastavust.

Põhilised rikkumised:

- loomad märgistamata 3 juhul,
- puudused loomakasvatuse arvestuse pidamisel 3 juhul,
- puudused taimekasvatuse arvestuse pidamisel 2 juhul,
- loomade pidamistingimuste rikkumised 2 juhul,
- eristatavuse puudumine põldude vahel 6 juhul.

Väärteomenetlusi viidi läbi 7, kõik menetleti hoiatusmenetlustena.

Põhjused:

- tavaloomad toomine ettevõttesse (täiskasvanud emasloomad ja pullvasikad) 6 juhul,
- tava sööda kasutamine 1 juhul.

Tabel 2. Mahepõllumajanduslik tootmine aastatel 2010–2011 mahepõllumajanduse registri andmetel

	2010	2011	Kasv %
Mahepõllumajanduslik maa kokku, ha	121 815	134 057	10,0
selles üleminekuaja läbinud maa, ha	82 628	102 051	23,5
Teravili, ha	19 271	20 493	6,3
Veised, arv	25 174	28 701	14,0
selles lüpsikari, arv	3275	3 255	- 0,6
Lambad ja kitsed, arv	43 262	47 436	10,6
Sead, arv	1 104	1 327	20,2
Munakanad, arv	10 385	11 131	7,2

Tabel 3. PMA Läbiviidud kontrollitoimingud 2009–2011

Aasta	2009	2010	2011
Taimekasvatuse kontroll	1510	1573	1757
Loomakasvatuse kontroll	889	949	1125
Kokku ettekirjutusi / väärtegusid	34 / 18	26 / 13	10 / 7

Ühes ettevõttes sattusid taimekaitsevahendid tootja tahtest sõltumata kahel põllul mahepõllumajanduslikule maale. Selle ettevõtte saastunud põllu osad arvestati tavapõldudeks ning need alustavad uut üleminekuaega sel kevadel.

Kõikide rikkumiste puhul toimus rikkumiste hindamine. Tulemused saadeti PRIA-le, kes menetleb neid edasi ning teeb otsuse toetuse vähendamise osas.

Mõned tähelepanekud ja soovitused

- Külvikordade planeerimisel tuleks arvestada maade üleminekuaja staatusega. Kui ettevõttes kasvatatakse nt kaera esimese ja teise ülemineku aasta ning üleminekuaja läbinud maal, siis võib kauba ostjal tekkida tõendavat dokumenti nähes kahtlused, kas ostetav kaer on ikka üleminekuaja läbinud maalt koristatud saak. Seetõttu on soovitatav kasvatada ühte kultuuri sama staatusega maal.

- Kui mahepõllumajandusliku tunnustamist taotlev ettevõtte soovib alustada kevadel taimekasvatusega ning kuu või paari pärast otsustab alustada loomakasvatusega, siis tuleb arvestada ka sellega, et neid loomi tuleb sööta mahesöödaga või teise aasta üleminekuaja söödaga (esimese üleminekuaasta sööta võib olla söödaratsioonis 20%). Mahepõllumajandusele üleminekuplaani tehes peaksid tootjad sellega arvestama. Lihtsam on alustada ülemineku-

taime- ja loomakasvatusega koos, mil võib loomi oma tavasöödaga sööta, või siis alustada ülemineku loomakasvatusega siis, kui taimekasvatuse on ülemineku läbitud ja vajalik sööt olemas. Üks võimalus on alustada taimekasvatusega ning aasta pärast loomakasvatusega. Sõltuvalt loomaliigist ja kehtestatud üleminekuaja nõuetest on nii võimalik loomakasvatussaadused varem mahedaks saada, nt munakanadel on ülemineku-aeg 6 nädalat.

- Müügidokumentidel, saatelehtedel ja loomade müügi teatistel peab olema viide mahepõllumajanduslikule tootmismeetodile ja kontrolliasutuse info: Põllumajandusamet või koodnumber EE-ÖKO-01.

- Kui ettevõtte soovib kasutada kolmandate isikute poolt pakutavaid teenuseid, kes ei ole mahepõllumajanduse kontrolli all, peab selleks sõlmima lepingu ning kolmandad isikud peavad andma kirjaliku nõusoleku, et nende ettevõtte suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 834/2007 V jaotises kehtestatud kontrollisüsteemi ehk mahekontrolli. Näide: kui mahetootja soovib kuivatada oma teravilja tavatootmisetevõtte kuivatis, siis peab nende kahe ettevõtte vahel olema sõlmitud kirjalik leping, kus tavatootja kinnitab, et võimaldab Põllumajandusameti ametnikul kontrollida tema ettevõtte kuivatit ja sellega seonduvat dokumentatsiooni, et mahetootja teravilja kuivatamine ja ladustamine on jälgitav ajas või ruumis ning on eristatav tavatoodangust.

Muudatus õigusaktides: 31. detsembril 2011 lõppes määruse (EÜ) nr 899/2008 erisus, millega lubati 5% tavasööda kasutamise kohta sigadele ja kodulindudele. Siiski võib 5% ulatuses tavapõllumajandusest pärit proteiinsöödasid edasi kasutada, sest Euroopa Komisjon on välja töötanud uue määruse eelnõu, mis seda lubab. Komisjoni teatel jõustub säte tagasiulatuvalt 1.01.2012. Tavasööda kogus arvestatakse põllumajandusliku päritoluga sööda kuivainest ja erisus jääb kehtima ilmselt 2014. aasta lõpuni.

Mahetootjate iga-aastase teabe esitamise lõpptähtaeg on 21. mai 2012. Tuletame veelkord meelde, et teabe esitamise päeval peavad jätkavad tootjad esitama oma ettevõtte loomade arvud eelmise aasta 31. detsembri seisuga. Ettevõtte, kes on läbinud taime- ja loomakasvatuse üleminekuaja, peavad esitama eelmise aasta kohta ka toodanguandmed. PMA maakonnakeskustest saab eeltäidetud vormid taimekasvatust plaanide ja toodanguandmete esitamise kohta. Muud vormid teabe esitamiseks leiab PMA kodulehelt www.pma.agri.ee mahepõllumajanduse valdkonna alt.

EGON PALTS
Põllumajandusamet
Mahepõllumajanduse osakond
e-mail: egon.palts@pma.agri.ee

teadusuuringud

Suviteraviljade mahekatsed Jõgeval

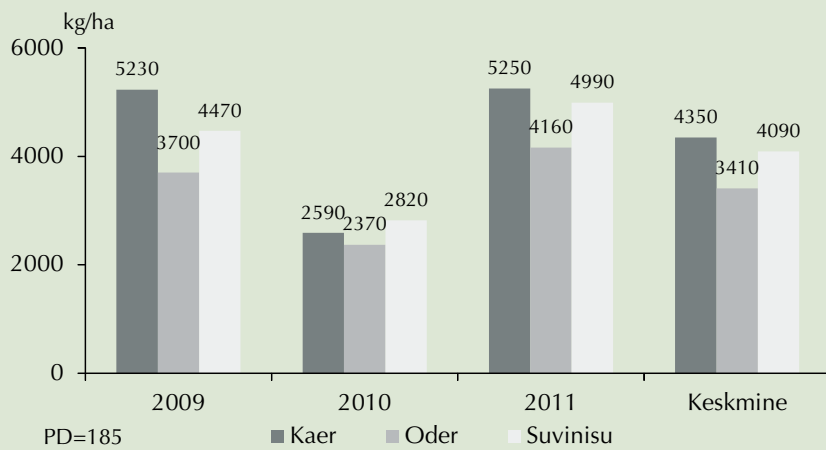
Jõgeva Sordiareetuse Instituudis (JSAI) uuriti 2009.–2011. a mahetingimustes suviteraviljade sortide omadusi ja selgitati paremaid tulemusi andvad sordid. Maheviljelusse sobivad paremini teraviljasordid, mis suudavad anda head ja kvaliteetset saaki ka väiksema ja kõikuva mullaviljakuse korral, suurvad paremini alla umbrohtusid ja on hea haiguskindlusega. 2011. a võeti Eesti sordilehte odrasort 'Maali' ja kaerasort 'Kalle', mis on JSAs aretatud just maheviljeluse vajadusi silmas pidades.

Suviteraviljade katsed rajati aastatel 2009–2011 maheviljeluse tingimustele vastavale maa-alale, kus esimesel aastal eelnes katsele mustkesa, järgneval kahel aastal oli eelviljaks teravili (tatar). Katsed külva-

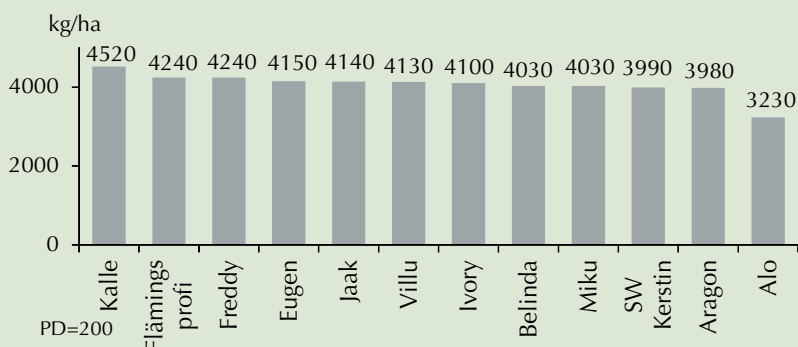
ti kolmes korduses 5 m² katselappidele. Külvisenorm oli kaeral ja odral 500, suvinisul 600 idanevat tera ruutmeetri-le. Umbrohtutõrjeks äestati katsepõldu kahel korral, tärkamise eel ja 3–4 lehe kasvufaasis. Taimehaigusi hinnati 1–9

palli süsteemis, kus 9 tähendas väga tugevat nakatumist.

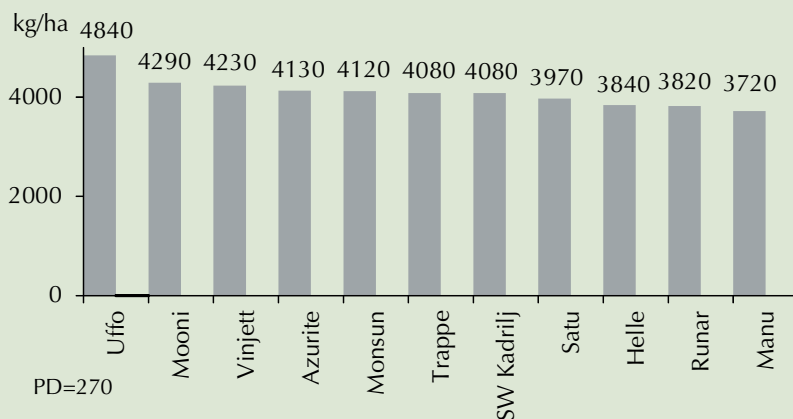
Mahetingimustesse külvati aastatel 2009–2011 igast suviteraviljast 15 sorti ja aretist. Kaera sortidest olid katses Eesti sordid 'Kalle', 'Jaak' ja 'Villu', va-

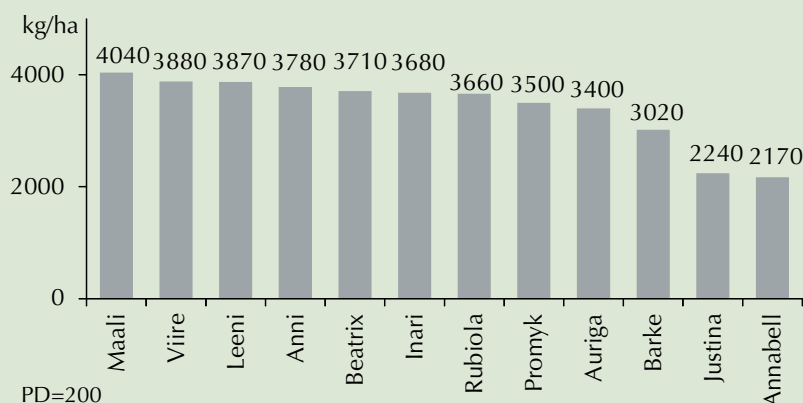
Joonis 1. Suviteraviljade saagid Jõgeva SAI mahekatses 2009–2011. a keskmistena

Joonis 2. Kaera sortide terasaagid mahekatses 2009–2011. a keskmistena

Joonis 3. Suviniisu sortide terasaagid mahekatses 2009–2011. a keskmistena

Joonis 4. Odra sortide terasaagid mahekatses 2009–2011. a keskmistena

nemad Eesti sordid 'Alo' ja 'Miku', Saksamaa sordid 'Aragon', 'Freddy', 'Flämingsprofi' ja 'Ivory', Rootsi sordid 'Belinda' ja 'SW Kerstin' ning Austria sort 'Eugen'. Odra sortidest hinnati Eesti sortide 'Maali', 'Anni', 'Leeni' ja 'Viire', Saksamaa sortide 'Beatrix', 'Justina', 'Annabell', 'Auriga' ja 'Barke', Poola sordi 'Promyk', Läti sordi 'Rubiola' ja Soome sordi 'Inari' omadusi. Suviniisu sortidest katsetati mahetingimustes Eesti/Soome sorte 'Helle' ja 'Mooni', Läti sorti 'Uffo', Saksamaa sorte 'Monsun' ja 'Trappe', Ühendkuningriikide sorti 'Azurite', Soome sorti 'Manu', Rootsi sorte 'Vinjett', 'SW Kadriilj' ja 'Satu' ning Norra sorti 'Runar'. Kaks viimatinimetatud on vanemad sordid.

Ilmastikutingimused olid 2009. a suviteraviljade kasvuks head. Mai lõpus ja juuni alguses kannatasid teraviljad siiski põua käes. Juuni, juuli ja august olid aga sademeterohked, mistõttu teravilja-saagid olid head.

2010. a kevadel oli ilmastik teraviljade tärkamiseks ja arenguks soodne. Pärast jaanipäeva läksid ilmad soojaks, keskmisest kõrgem temperatuur püsis kaks kuud. Suviteraviljad arenesid kiiresti, nende kasvuaeg jäi aga keskmisest lühemaks. Kiire valmimine ja niiskusepuudus alandasid saaki, ka 1000 tera mass jäi tavapärasest väiksemaks.

2011. a kasvuperioodil valitsesid valdavalt soojad ilmad, sademeid oli paljude aastate keskmisest 30% vähem. Sellele vaatamata oli saagikus hea, sest sadas taimede arenguks olulistel aegadel. Taimehaigustesse nakatusid teraviljad katseaastatel vähesel määral või mõõdukalt. Lamandumist mahekatsetes ei esinenud.

Kaera katsetulemused

Terasaak. Kaerasortide terasaak oli mahekatses 2009. ja 2011. a väga hea, sortide keskmisena üle 5000 kg/ha (joonis 1). 2010. a jäi kaera saak mahekatses tugeva põua ja ebasoodsa eelvilja (teravili) tõttu väikeseks. Kolme katseaasta keskmisena andis kaer mahetingimustes suviteraviljadest kõige suurema terasaagi (4350 kg/ha). Kaera sortide saak jäi katseaastate keskmisena vahemikku 3230–4520 kg/ha (joonis 2), kõige suurema terasaagiga oli uus sort 'Kalle', järgnesid 'Flämingsprofi' ja 'Freddy'. Hea saagiga olid ka sordid 'Eugen' ja 'Jaak'. 'Kalle' kuulus kõigil kolmel kat-

seaastal parema terasaagiga sortide hulka, kõige saagikam oli ta siiski vaid viimase, 2011. aastal. Uus sort 'Kalle' on laiade lehtede ja teistest sortidest pike-ma kõrrega, surudes hästi alla umbrohtusid.

Tera kvaliteet. Kaerasortide 1000 tera mass varieerus vahemikus 34,2–43,9 g. Kõige suurema teraga sort oli 'Ivory', mille katseaastate keskmine 1000 tera mass oli 45,1 g, järgnesid 'Kalle' (41,4 g) ja 'Flämingsprofi' (38,4 g, tabel 1). Jõgeva vanade sortide 'Alo' ja 'Miku' 1000 tera mass jäi väikeseks (vastavalt 30,0 ja 34,0 g). Keskmisest peenema teraga (32,9 g) oli sort 'SW Kerstin'. Kaerasortide söklaskus oli 23,8–27,0%. Kõige väiksema söklaskusega oli katses suureteraline sort 'Ivory'.

Tuulatud teradest määratud mahumass oli kaerasortidel vahemikus 455–512 g/l. Kõige suurema mahumassiga oli 'Kalle' (512 g/l), järgnesid 'Villu' (499 g/l) ja 'Aragon' (495 g/l). Enamasti ei ületa suureteraliste sortide mahumass keskmist taset. 'Kalle' paistis katses silma nii suure 1000 tera massi kui ka mahumassi poolest. Kõige suurema teraga sordi 'Ivory' mahumass oli lähedane katse keskmisele.

Terade proteiinisisaldus jäi kaerasortidel vahemikku 10,6–12,7%, kõige suurem oli see sordil 'Kalle'. Teiste suurema terasaagiga sortide 'Flämingsprofi' ja 'Freddy' terade proteiinisisaldus jäi keskmisest väiksemaks.

Taimehaigused. Kaerasortidel esines mahekatstes kroonroostet ja pruunlaikust. Kaera kõige levinumat haigust, kroonroostet esines põuaste ilmastikutingimuste tõttu vähe. Märkimisväärselt nakatusid kaera taimed sellesse taimehaigusesse ainult sademeterohkel 2009. aastal, mil nakatumise tase ulatus 4 pallini. Kõige vastupidavamateks kroonroostele osutusid 'Alo', 'Kalle' ja 'Aragon'. Pruunlaikusesse nakatusid kaerasordid vähesel määral või mõõdukalt igal aastal, sortidevahelised erinevused haiguskindluses olid väikesed.

Mahetingimustesse sobivad sordid. Katse põhjal osutusid maheviljelusse sobivamateks 'Kalle', 'Flämingsprofi', 'Freddy', 'Jaak' ja 'Ivory'.

'Kalle' oli mahekatstes hea saagiga, kõige suurema mahumassi ja proteiinisisal-

Tabel 1. Kaera sortide tera kvaliteedinäitajad mahekatstes 2009–2011. a keskmistena

Sort	1000 tera mass, g	Söklaskus %	Mahumass g/l	Proteiin %
SW Kerstin	32,9	25,1	463	10,6
Flämingsprofi	38,4	24,8	474	11,0
Freddy	35,2	26,9	479	11,5
Belinda	36,7	26,5	464	11,5
Aragon	35,9	27,0	495	11,6
Miku	34,0	25,6	474	11,9
Alo	30,0	25,3	455	12,1
Villu	35,4	26,4	499	12,2
Ivory	45,1	23,8	477	12,2
Eugen	36,2	25,8	490	12,3
Jaak	36,9	25,9	461	12,3
Kalle	41,4	26,4	512	12,7
Keskmine	36,5	25,8	479	11,8

dusega, suure 1000 tera massiga ning hea vastupidavusega kroonroostele. Sordil on ka hea umbrohtude allasurumise võime. 'Flämingsprofi' eelisteks olid suur terasaak ja 1000 tera mass, puuduseks keskmisest väiksem proteiinisisaldus. 'Freddy' oli hea ja stabiilse saagiga, kuid keskmisest suurema söklaskusega. 'Ivory' paistis silma eelkõige suure tera poolest, sordil oli ka kõige väiksem söklaskus. 'Jaak' oli katses hea ja stabiilse saagiga, keskmisest suurema tera ja suurema proteiinisisaldusega. Saagipotentsiaal on 'Jaagul' siiski väiksem kui uuematel sortidel. Seevastu umbrohtude allasurumise võime on 'Jaagul' hea.

Suvinisu katsetulemused

Terasaak. Suvinisu andis mahekatstes head terasaaki. Kolme katseaasta keskmine saak oli 4090 kg/ha. Soodsamates ilmastikutingimustes, 2009. ja 2011. aastal oli nisu terasaak vastavalt 4470 ja 4990 kg/ha. Ka ebasoodsate kasvutingimustega 2010. aastal oli keskmine saak 2820 kg/ha (joonis 1). Suvinisu sortide kolme katseaasta keskmine terasaak oli mahekatstes 3720–4840 kg/ha (joonis 3). Kõige suurema saagi andis hilise kasvuajaga Läti sort 'Uffo' (4840 kg/ha), millele järgnesid 'Mooni' (4290 kg/ha), 'Vinjett' (4230 kg/ha). Kõige väiksema terasaagiga oli

Tabel 2. Suvinisu sortide tera kvaliteedinäitajad mahekatstes 2009–2011. a keskmistena

Sort	1000 tera mass, g	Mahumass g/l	Proteiin %	Kleepevalk %	Gluteeniindeks, %	Lange-misarv, sek
Monsun	39,8	758	11,2	21,8	73	364
SW Kadriļ	38,8	773	11,1	23,1	54	227
Azurite	37,0	771	10,8	20,1	82	368
Uffo	36,6	770	10,0	18,1	32	321
Vinjett	36,3	780	10,9	21,4	63	281
Mooni	35,7	768	12,4	26,5	44	418
Runar	34,8	796	11,5	24,5	68	337
Trappe	34,4	762	10,0	16,3	86	265
Satu	33,5	786	11,8	24,0	80	274
Manu	33,1	780	12,7	26,6	68	372
Helle	31,0	775	13,1	27,5	66	356
Keskmine	35,6	774	11,4	22,7	65	326

Tabel 3. Odra sortide tera kvaliteedinäitajad mahekatstes 2009–2011. a keskmistena

Sort	1000 tera mass, g	Ühtlikkus, %	Mahumass, g/l	Proteiin, %
Rubiola	43,9	96	689	11,9
Leeni	39,6	96	677	10,8
Viire	38,7	93	675	11,3
Inari	43,8	96	668	11,3
Maali	43,5	95	665	11,3
Auriga	39,6	95	661	11,0
Anni	41,5	98	657	11,1
Promyk	42,5	94	648	11,2
Beatrix	42,2	94	639	10,5
Barke	39,8	93	638	11,7
Justina	37,8	89	593	10,7
Annabell	34,2	88	576	11,1
Keskmine	40,6	94	649	11,2

väga hea küpsetuskvaliteediga varajane sort 'Manu'.

Tera kvaliteet. Suvinisu sortide katseaastate keskmine 1000 tera mass oli 31,0–39,8 g (tabel 2). Teistest suurema teraga olid hiline sort 'Monsun' (39,8 g) ja 'SW Kadriilj' (38,8 g). Lühikese kasvuaajaga sortide 'Helle' ja 'Manu' 1000 tera mass jäi kõige väiksemaks, vastavalt 31,0 ja 33,1 g.

Mahumass oli nisu sortidel vahemikus 758–796 g/l. Suurema mahumassiga olid vanad sordid 'Runar' (796 g/l) ja 'Satu' (786 g/l).

Suvinisu sortide proteiinisaldus (10,0–13,1%) jäi suhteliselt väikeseks. Maheatingimustes oli proteiinisaldus keskmiselt 2,1% väiksem kui tavatingimustes. Katseaastate keskmist proteiinisaldust alandas ka selle kvaliteedinäitaja erakordselt madal keskmine tase (10,4%) esimesel, 2009. katseaastal, mis oli tingitud jahedast ja vähese päikese- ja ilmastikust. Tera proteiinisaldus oli kõige suurem heade küpsetusomadustega sortidel 'Helle' (13,1%), 'Manu' (12,7%) ja 'Mooni' (12,4%). Samad sordid olid ka kõige suurema kleepvalgusisaldusega.

Langemisarv ületas kõigil sortidel, v.a 'SW Kadriilj', kvaliteetse saia küpsetamiseks vajalikku taset (250 sek). Gluteeniindeks oli suvinisu sortidel 32–86%, optimaalseks loetakse vahemikku 60–90%. Suurim oli see sortidel 'Trappe' (86%), 'Azurite' (85%) ja 'Satu' (80%). Kõige suurema terasaagiga sordi 'Uffo' gluteeniindeks jäi väga väikeseks (32%).

Taimehaigused. Suvinisu sortidel esines kõigil katseaastatel mõõdukalt kuni keskmiselt nisu pruunlaiksust (DTR), vähem jahukastet, pruunroostet ja helelaiksust. DTRi nakatusid kõik sordid 3,7–5,3 palli ulatuses. 'Vinjett' ja 'SW Kadriilj' osutusid teistest mõnevõrra vastuvõtlikumaks. Jahukastesse nakatumist hinnati 1,6–3,4 palliga. Teistest sortidest vastuvõtlikum jahukastele oli 'Mooni'.

Mahetingimustesse sobivad sordid. Katsetulemuste põhjal võib maheviljelusse soovitada suure terasaagiga sorti 'Uffo' ning heade küpsetusomadustega sorte 'Manu' ja 'Mooni'. 'Uffo' sobib eelkõige söödanisuks.

Odra katsetulemused

Terasaak. Oder andis mahekatstes kolme aasta keskmisena rahuldavat saaki (3410 kg/ha). Saagitase jäi kõigil kolmel katseaastal siiski madalamaks kui kaeral ja suvinisul (joonis 1). Odrasortide saak oli mahetingimustes vahemikus 2170–4040 kg/ha (joonis 4). Sortide saagierinevused olid odral suuremad kui kaeral ja nisul. Suurema terasaagiga olid Eesti sordid 'Maali' (4040 kg/ha), 'Viire' (3880 kg/ha), 'Leeni' (3870 kg/ha) ja 'Anni' (3780 kg/ha). Head saaki andsid ka 'Beatrix' (3710 kg/ha) ja 'Inari' (3680 kg/ha).

Tera kvaliteet. Odra sortide 1000 tera mass oli mahekatstes 31,2–43,9 g. Suurema teraga olid 'Rubiola' (43,9 g), 'Inari' (43,8 g) ja 'Maali' (43,5 g) (tabel 3).

Kõigil nimetatud sortidel oli ka teraühtlikkus suur. Mahumass jäi vahemikku 576–689 g. Kõige suurem oli see sortidel 'Rubiola' (689 g), 'Leeni' (677 g) ja 'Viire' (675 g).

Terade proteiinisaldus oli 10,5–11,9%. 'Rubiola' ja 'Barke' terad olid teistest mõnevõrra proteiinirikkamad, nende proteiinisaldus oli vastavalt 11,9 ja 11,7%. 'Viire', 'Inari' ja 'Maali' terade proteiinisaldus oli 11,3%.

Taimehaigused. Odral esines taimehaigustest kõige rohkem võrklaiksust, nakatumus oli katseaastate keskmisena 4–6 palli. 'Maali', 'Leeni' ja 'Annabell' olid võrklaiksusele vastupidavamad, nakatudes 4 palli ulatuses. Katses esines ka pruunlaiksust, millesse nakatumist hinnati 2–5 palliga. Teistest mõnevõrra vastuvõtlikum oli sort 'Justina' (5 palli), kõige vähem nakatus sort 'Beatrix' (2 palli). Viimane osutus aga vastuvõtlikuks odra lendnõele.

Mahetingimustesse sobivad sordid. Odra sortidest näitasid mahekatstes paremaid tulemusi uus sort 'Maali' ning 'Anni', 'Leeni', 'Viire' ja 'Inari'. Kõik nimetatud sordid olid hea terasaagiga. 'Maali' eeliseks on veel suur tera ja hea proteiinisaldus ning teiste sortidega võrreldes kiirem algareng ja pikem kõrs, mis aitavad paremini umbrohtusid alla suruda. 'Anni' oli stabiilselt hea saagivõimega erinevates kasvutingimustes. 'Leeni' oli suure mahumassi ja 'Viire' hea terade proteiinisaldusega.

Kokkuvõte

Suvisel ajal andsid Jõgeva SAI mahekatstes 2009–2011. a head saaki. Saagitase jäi ebasoodsate kasvutingimuste tõttu madalamaks 2010. a. Erinevatesse taimehaigustesse nakatusid teraviljasordid vähesel määral kuni keskmiselt. Sordid erinesid üksteisest nii saagikusest kui ka tera kvaliteediomaduste poolest. Kõige suuremad saagierinevused ilmnesid odra sortidel.

ILMAR TAMM,
ÜLLE TAMM, ANNE INGVER
Jõgeva Sordiaretuse Instituut
ilmarm.tamm@jpbi.ee

magistritöö

Mahetunnustusest loobuvad eelkõige eakamad ja väiksemal pinnal majandavad tootjad

Kadri Nurk kaitses 2011. a Eesti Maaülikoolis magistritöö, kus uuriti mahetootmisest loobumise põhjusi aastatel 2009. ja 2010. Põllumajandusamet tunnistas neil aastatel kehtetuks 253 mahepõllumajandusettevõtte tunnustatuse, 24 neist puudutas küll ainult mahepõllumajanduslikku loomakasvatust. Kõige rohkem lõpetajaid oli Hiiumaal (40), järgnesid Saare-, Viljandi-, Võru- ja Tartumaa.

Uuringu tarvis saadeti kõikidele mahetootmisega lõpetajatele kas e-maili või postiga kaheosaline ankeet. Esimene osa hõlmas tootja isikuandmeid ja üldist informatsiooni ettevõtte kohta ning teine keskendus mahetootmisest loobumise põhjustele: alustamise ja lõpetamise põhjused; peamised probleemid taime- ja loomakasvatuse nõuete täitmisel; peamised kitsaskohad seoses tootmise, töötlemise ja turustamisega; majanduslikud kitsaskohad jm. 2009. a lõpetajate tagastatud ankeetidest olid analüüsikõlblikud 63 ja 2010. a 28 ankeeti, kokku 91 ankeeti (vastamisaktiivsus 36%).

Tulemused

2009. a esitas 54% ja 2010. a 46% kehtetuks tunnistatud ettevõtetest ise vastava taotluse, ülejäänud kas ei esitanud dokumente mahetootmisega jätkamiseks või oli neil muid järelevalvega seotud probleeme.

2009. a oli ankeetidele vastanud mahetootmisega lõpetajate keskmine vanus 64 aastat ja 2010. a 58 aastat, mehi ja naisi oli enam vähem võrdselt. Selgus, et mahetootmise lõpetavad suures enamusel tootjad, kelle ettevõtte suurus ei ületa 40 hektarit.

Mahepõllumajandusega alustamise põhjusena pidas 31% vastanutest tähtsaks mahetoetust. Lisaks nimetati mahepõllumajandust kui perspektiivset ja tulutoovat valdkonda (15% vastanutest). Ligi veerand (23%) leidis, et kuna tootmine on alati toimunud mahepõllumajanduslike meetodeid kasutades, siis oli tunnustuse taotlemine vaid vormistamise küsimus. Tähtis oli ka mahepõllumajandusest saadav puhas ja tervislik toodang (16%) ning sellega kaasnev loodushoid (10%).

2009. a lõpetas kogu põllumajandusli-

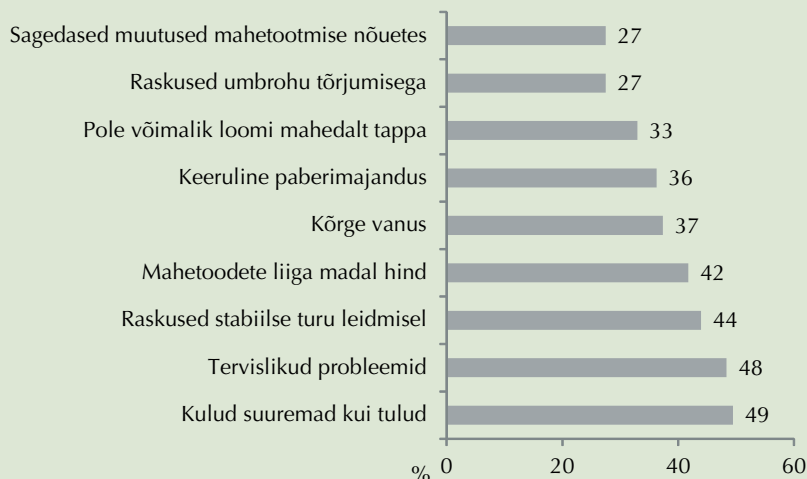
ku tegevuse 30%, tavapõllumajandusega jätkas 62% ning ainult maheloomakasvatuse lõpetas 8% vastanutest. 2010. a suurenes kogu põllumajandustegevusega lõpetajate osa (50% vastanutest), tavapõllumajandusega jätkajaid oli 43% ja maheloomakasvatuse lõpetas 7%.

Suur osa vastanutest ei viidanud müügil toodete mahepõllumajanduslikule päritolule (2009. a 50% ja 2010. a 64%). Vaid umbes viiendik turustas kogu toodangu viitega mahepõllumajandusele (2009. a 23% ja 2010. a 21%) ning osaliselt turustas oma toodangut viitega mahepõllumajandusele vastavalt 27% ja 14%.

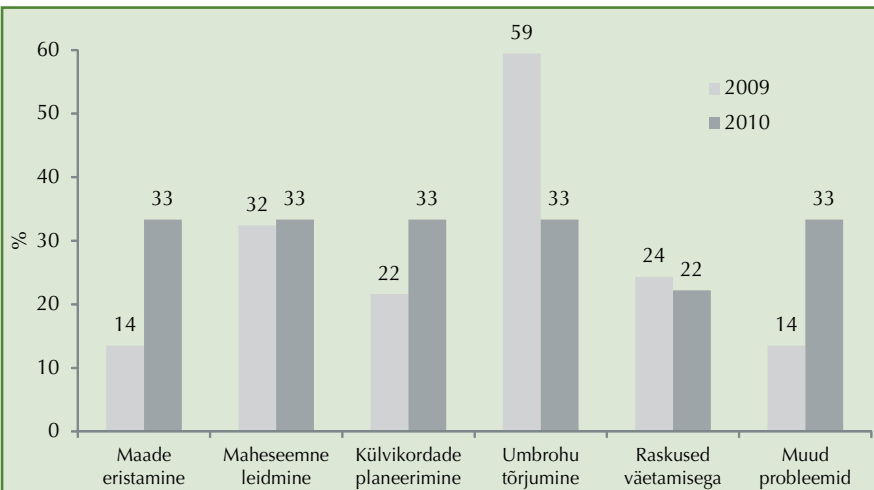
Lõpetamise peamisteks põhjusteks olid mahetootmisega seotud suured kulutused (49% vastanutest) ja tervisega seotud probleemid (48% vastanutest). Raskusi valmistas stabiilse turu leidmine (44% vastanutest) ja mahetoodete liiga madal hind (42%). Esile tõsteti ka mahetootmisega kaasnevat keerulist paberimajandust, raskusi umbrohutõrjega ja mahetootmise nõuete sagedasi muutusi (joonis 1).

Probleemid taimekasvatuse nõuete täitmisel

2009. a lõpetanute hulgas esines enam kui pooltel (59% vastanutest) probleeme taimekasvatusega. Suurimaks raskuseks oli umbrohu ja taimekahjustajate tõrjeks sobilike vahendite leidmine ja kasutamine (joonis 2). Selle vastusevariandi märkis 2009. a ära 59% vastanutest. Teiseks tõsisemaks raskuseks oli sertifitseeritud seemne ja muu nõuetekohase taimse paljundusmaterjali leidmine, mida nimetas 32% vastanutest. Vähem probleemseks peeti 2009. a väetamist ja külvikordade planeerimist ning vaid üksikud mainisid mahe- ja mittemahepõllumajandusliku maa ja toodangu nõuetekohast eristamist. Lisaks mainiti veel raskusi teravilja koristamise ja kuivatamisega ning mahe- ja mittemaheda maa vahel liikuva tehnika eristamise ja puhastamisega. Põhjendamatuks peeti kohustust lõpetada niitmine 31. juuliks, sest liblikõielisi on selleks kuupäevaks raske heinaks kuivatada ning üks vastaja rõhutas, et taimede hekseldamine on keskkonna-

Joonis 1. Peamised mahetootmisest loobumise põhjused aastatel 2009-2010.

Joonis 2. Taimekasvatustööde täitmisel esinenud probleemide osatähtsus 2009. ja 2010. aastal lõpetanud mahetootjate seas.

vaenulik tegevus. Probleemsena märgiti ära ka maheteravilja hankimine loomadele juhul, kui ise seda ei kasvata. 2010. a oli peaaegu poole vähem neid (32% vastanutest), kellel esines probleeme taimekasvatusega. Vastajate vähesuse arvu tõttu võivad ka andmed olla võrreldes 2009. aastaga vähem usaldusväärsed. Suurenenud olid raskused maade eristamise ja külvikordade planeerimisega, vähenenud aga probleemid umbrohu ja taimekahjustajate tõrjumisel. Lisaks märgiti raskusi võsa eemaldamisel karjatatavalt maalt.

Probleemid

loomakasvatustööde täitmisel

Loomakasvatustöös esines 2009. a probleeme 43%-l küsitlusele vastanud maheloomakasvatusega tegeleval tootjast (2010. a 29%-l). Mõlemal aastal märkis neist 2/3 raskusi loomapidamistingimuste (miinimumpindala, vabaõhualad, laudas vabapidamine) tagamisel ja rohkem kui pooled söötmissnõuete täitmisel (joonis 3). Raskused tava- ja mahepõllumajanduslike loomade nõuetekohasel eristamisel ning raskused loomade haiguste ennetamisel ja ravimisel leidsid rohkem nimetamist 2010. a (33% juhtudest, kus esines raskusi loomakasvatustööde täitmisega). 2009. a oli viimati mainitud vastusevariantide osa 15%.

Muudeks loomakasvatusega seotud probleemideks olid noorloomade ostmine ja maheda jõusööda varumine, karjamaa järelniitmise kohustus ning toetuse tingimustega nõutud liiga suur loomade arv hektari kohta (mille tõttu

ei olnud võimalik loomi oma söödaga ära toita) ning loomade mineraalainete ja mikroelementidega varustamine.

Muud probleemid

Muudest probleemidest märgiti kõige rohkem mõlemal aastal (2009. a 50% ja 2010. a 77%) loomade tapmise võimaluse puudumist mahetapamajas. Järgnesid vähenenud tootmismahd ehk saagikuse langus (2009. a 40% ja 2010. a 15%), taimse toodangu töötlemisvõimaluste vähesus (vastavalt 35% ja 15%) ja suurenenud töömahd (vastavalt 20% ja 15%).

Turustamisega seotud probleeme esines 2009. a 75% ja 2010. a 50% vastanutest. Tugevalt kerkisid esile raskused kindla ja stabiilse turu leidmisel (vastavalt 62% ja 79%) ja madal hind võrreldes tavatoodetega (vastavalt 68% ja

50%). Vähem märgiti koostöövõimaluste puudumist teiste tootjate ja ettevõtjatega ning üksikudel juhtudel oli raskusi toodangu nõuetekohase pakendamise ja märgistamisega. Eraldi toodi välja veel turustuskohdade kaugus tootmispaigast, eriti Hiiumaa puhul.

Vähesed teadmised ja oskused olid probleemiks vastavalt 25% ja 29% vastanutest. Märgiti ka info vähesust. Peamiselt nimetati mahepõllumajanduse nõuete keerukust. Nõustajate vähesust märkis 2010. a 43% vastanutest, 2009. a ei teinud seda ükski mahetootmisega lõpetanutest.

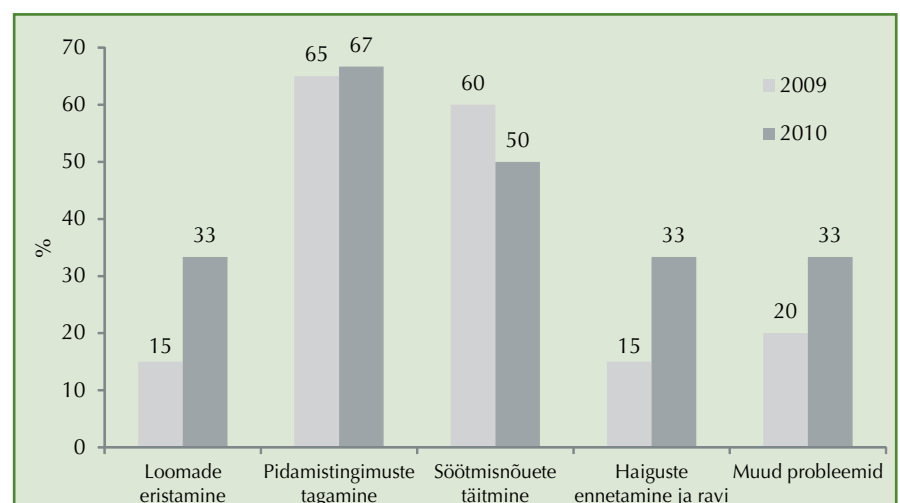
Tootmisega mitteseotud probleemidest nimetati kõige rohkem tervist (vastavalt 69% ja 52%) ja kõrget vanust (vastavalt 58% ja 29%).

Kokkuvõtteks võib öelda, et 2009. ja 2010. a lõpetasid mahetootmise eelkõige eakamad väiketootjad. Neil esines ka sagedamini raskusi stabiilsete turustamisvõimaluste leidmisel ja seega toodangu müümisel viitega mahepõllumajandusele. Nii jäi saamata mahetoodangu hinnalisa, samas kui kulutused taime- ja loomakasvatustööde täitmiseks võisid olla võrreldes suurtootjatega proportsionaalselt suuremad.

KADRI NURK, ELEN PEETSMANN

Eesti Maaülikool

elen.peetsmann@emu.ee

Joonis 3. Loomakasvatustööde täitmisel esinenud probleemide osatähtsus 2009. ja 2010. a lõpetanud tootjate seas.

uudised

WWOOF Eesti – 5 aastat hindamatut kogemust

Selle aasta märtsis oma 5. juubelit pidaval WWOOF Eestil on au jõuda nende tublide MTÜde sekka, kelle liikmed on tegusalt ja jätkuvalt vabatahtlikult tööd teinud.

2007. aastal loodud MTÜ WWOOF Eesti annab võimaluse kogeda elu vabatahtlikuna Eesti mahetaludes. Selle aja jooksul on Eestis mahepõllumajanduslikku liikumist tublisti elavdanud ning toodud säästva ja loodussõbraliku majandamise idee igapäevainimesele palju lähemale. Vabatahtlikud on saanud Eesti mahetaludes erinevaid töid proovida ja oskusi omandada.

Eestit on maailmale reklaamitud kui toredat reisisihtkohta, kus võib õppida kasulikke ja vanu töövõtteid ning kohtuda tegusate ja väarikate mahepõllumajand

dust viljelevate inimestega. Oma viie tegevusaasta jooksul on WWOOF Eesti vabatahtlikuna registreerinud enam kui 700 inimest maailma eri paigust. Vabatahtlikke võtavad jõudumööda vastu ning jagavad neile oma teadmisi ja ehedat energiat 27 tegusat Eesti mahetalu. WWOOF Eesti tänab neid kõiki. WWOOF Eestit poleks aga ilma vabatahtliketa, seega suur tänu neilegi wwoofimast Eesti taludes.

WWOOF Eesti ootab ka uusi mahetalusid, kes sooviksid võrgustikuga liituda. Uuri lähemalt: www.wwoof.ee.

PRIIT PIKK

MTÜ WWOOF Eesti juhatuse liige

5040381/5284346

priit@wwoof.ee

Selveritest saab osta mahetalleliha

Eesti Mahe ja Rakvere Liha-kombinaadi koostöös jõudis veebruaris Selverite lihaletti-desse mahetalleliha. Liha pärineb tulundusühistult Eesti Mahe, kes korraldab talleliha mahekäitlemise Märjamaa Lihatootstuses Rakvere Liha-kombinaadi tellimisel. Müügil on kaheksa toodet: tallepraad, välisfilee, sisefilee, karree, abaliha, kaela-karbonaad, talleribi (plaadina), tallepraad kondiga.

Eesti Mahe juht Jaan Nõmmik avaldas koostööprojekti üle heameelt ja lisas, et see elavdab oluliselt Eesti väiketootjate perspektiive, kellel on väga raske üksinda oma toodanguga suurtesse kauplustesse jõuda.

TOIMETUS

Juhendid aitavad väikekäitlejal alustada

Kodumaiste töödeldud mahetoote valik on meie poelettidel jätkuvalt tagasihoidlik, kuigi teadlikud tarbijad tahaksid toidulauale just kohaliku toodangut. Töötlejaid on vähe, sest alustamisel on probleeme ja takistusi palju. Sageli kurdetakse ka vajaliku info ja oskusteabe puudumise üle.

Viimatimainitud probleemi aitavad loode-tavasti mõnevõrra leevendada Põllumajandusministeeriumi tellimusel valminud kaks põhjalikku juhendmaterjali. Esimene neist, „**Abiks põllumajandussaaduste väikekäitlejale I osa. Puuviljade, marjade ja köögivilja töötlemine**” (2011. a, 167 lk), annab ülevaate marjade, puu- ja köögiviljade töötlemise nõuetest toiduseaduse ja mahepõllumajanduse seaduse alusel. Näitena on toodud kümne toote tehnilised kirjeldused, tehnoloogilised skeemid, tootmisprotsessi etappide lühikirjeldused ja ohtude analüüs. Tegu on 2007. aastal valminud juhendi kaasajastatud ja täiendatud versiooniga. Mitmete töötlemisega alustanute sõnul on sellest materjalist palju abi olnud, seega otustati kaasajastamine ette võtta. Materjal valmis Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus ja Saare Mahe koostöös.

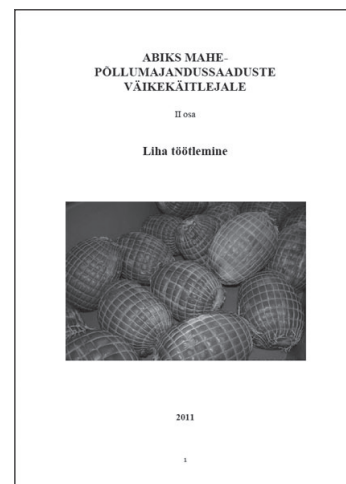
Täiesti uus on teine juhend, „**Abiks põllumajandussaaduste väikekäitlejale II osa. Liha töötlemine**” (2011. a, 188 lk), mis on

mõeldud neile mahe- ja väiketootjatele, kes soovivad arendada või luua lihatöötlemistevõtet. Materjal annab ülevaate maheliha tootmise ja töötlemise eripäradest ning liha käitlemist reguleerivatest õigusaktidest ja hügieeninõuetest. Samuti käsitletakse liha kvaliteeti ja seda mõjutavaid tegureid ning olulisi tehnoloogilisi aspekte, nagu tapaloomade algtootlemine, liha lõikus ja külmtootlemine, erinevate toodete valmistamine jpm. Materjali koostas Eesti Maaülikool. Juhendid on välja antud ainult elektroonselt ning neid saab alla laadida Põllumajandusministeeriumi veebilehelt www.agri.ee (Põhivaldkonnad > Taimetervis > Mahepõllumajandus > Väljaanded) ning Maheklubi veebilehelt www.maheklubi.ee (Töötlejale > Materjalid).

Põllumajandusministeeriumi mahebüroo kavatseb sel aastal välja anda juhendmaterjalid ka teravilja- ja piimasaaduste töötlejatele. Üks eesmärke on nende raames heade hügieenitavade kirjeldamine.

Töötlemishuvilistel tasub veebis silma peal hoida maheklubi.ee sündmuste ja koolituste kalendril, kust leiab kõik mahetöötlemiskoolitused. Võimalusel pannakse üles ka info maheorganisatsioonidega mitteseotud väiketöötlemiskoolituste kohta.

TOIMETUS

uudised

Maailma põllumajandus vajab kursimuutust

Šveitsi Biovision Fond ja üle 100 valitsusvälise organisatsiooni üle maailma, sh rahvusvaheliselt tegutsev mahepõllumajandusuuringute instituut FiBL ja Šveitsi arenguorganisatsioonide liit Alliance Süd, usuvad, et pikas perspektiivis on võimalik maailma rahvastikku korralikult ja tervislikult toita ainult siis, kui toidutootmisel lõpetatakse muldade üleekspluateerimine, metsade maharaiumine ja vääruslike ökosüsteemide hävitamine. See tõttu usuvad need organisatsioonid, et 2012. aasta juunis toimival Rio Maakogul (Rio Earth Summit) tuleb kinnitada uus suund mahe- ja multifunktsionaalse põllumajanduse poole, mille peaesmärgiks ei ole suured saagid, vaid jätkusuutlik tervisliku toidu tootmine. Biovision esitas kõigi allakirjutanud organisatsioonide nimel ettepaneku, kus rõhutatakse, et me vajame põllumajandust, mis säästaks muldasid ja veeresursse, säilitaks ja edendaks looduslikku mullaviljakust ja bioloogilist mitmekesist, parandaks maapiirkondade sisetulekuid ning leevendaks vaesust.

Valitsusvälised organisatsioonid pingutavad selle nimel, et rahvusvahelised organisatsioonid, nagu nt UNEP või FAO, kellel on 2012. a Rio Maakogul mandaat, astuksid samme, mis viiksid kirjeldatud paradigma muutuseni põllumajanduses. Biovisioni president Hans Rudolf Herren peab tähtsaks, et Rio toimuvale sõnadevalingule järgneksid teod, mille tagajärjel saaks reaalsuseks globaalne koostöö jätkusuutliku põllumajanduse heaks.

Valitsusväliste organisatsioonide väitel on kiire kursimuutuse vajaduse alused juba Maailma Põllumajanduse Raportis (IAASTD report) kirja pandud. See rahvusvahelise kliimaraporti nn sõsarraport koostati Maailmapanga ja ÜRO tellimisel ja avaldati 2008. aastal. See esitleb 400 teadlase uuringuid selle kohta, kuidas toita kasvavat maailma rahvastikku kõige jätkusuutlikumal, tervislikumal ja ausamal moel aastani 2050. Teadlased on jõudnud järeldusele, et "äri, nagu tavaliselt" ei ole siin vastuvõetav valikuvariant. Raport pakub välja kontsept-

sioonid ja meetmed, mis võimaldaksid põllumajandust ümber kujundada nii, et oleks võimalik toime tulla maailma rahvastiku kasvu, muutuva nõudluse, ohtudega ökosüsteemidele ja kliimamuutustega.

2010. aastal astus Biovision Fond koostiste valitsusväliste organisatsioonidega esimesed sammud jätkusuutliku põllumajanduse initsiatiivi kasutuselevõtuks ning hakkas üles ehitama rahvusvahelist liitu. Oma ühises ettepanekute dokumendis pealkirjaga "Aeg Tegutseda" (Time to Act) on valitsusvälised organisatsioonid kirja pannud 20 strateegiat, mida saaks kohe ellu viia ja mis kiiresti parandaksid toiduga isevärustatust, vähendaksid keskkonnakahjusid ja toetaksid talunike ja väikeste toidutootjate innovaatilist tööd. Ettepanekute dokumenti saab vaadata veebis www.timetoactrio20.org.

Allikas: Biovision Foundation
www.biovision.ch

Eesti annab panuse Euroopa riikide maheturuandmete ühtlustamisse

Märtsi alguses toimus Itaalias projekti Organic Data Network esimene kohtumine. Kolmeaastase projekti eesmärk on ühtlustada ja parandada mahetoidu turuinfo andmete kogumist Euroopas. Siiani on mahetoidu turuinfo kogumine olnud meetoodiliselt väga erinev ja puudulik ning andmed ei ole omavahel riigiti võrreldavad. Projekti rahastab Euroopa Liidu 7. teaduse ja tehnoloogilise arendustegevuse raamkava. Võrgustik toob kokku erineva taustaga mahetoidu ja maheturu eksperdid. Projekti tulemused on suunatud otsustajatele, et adekvaatse info põhjal tehtud otsused suurendaks maheturu läbipaistvust ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele oleks lihtsam kasvavale maheturule siseneda.

Projekti koordinaator on professor Raffaele Zanolli Itaaliast, Marche Polütehnilisest Ülikoolist. Juhtgruppi kuuluvad veel Dr. Matthias Stolze ja Dr. Helga Willer Šveitsi mahepõllumajanduse instituudist FiBL, professor Ulrich Hamm Saksamaalt, Kasseli Ülikoolist ning Dr. Susanne Padel ja tema kolleegid Suurbritanniast Elm Farmi Mahekeskusest. Neil neljal institutsioonil on pikaajaline maheandmete kogumise kogemus. Projekti on kaasatud veel 11 ettevõtet, ülikooli ja organisatsiooni, et võimaldada juurdepääs teiste riikide andmetele ja nende kogumise praktikatele. Kümme riiki esindava 15 partneri hulgas on Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus Eestist, kelle vastutada on andmete kogumine Eesti kõrval ka teistest Balti riikidest.

Võrgustik teeb koostööd Euroopa Komisjoni, Eurostati ja liikmesriikide statistikaametitega, kasutades olemasolevaid andmete kogumise ja töötlemise struktuure ning arendab uusi mudeleid vastavalt olemasolevatele töötavatele mudelitele.

Esimeseks ülesandeks on selgitada välja kõigi avalike ja eraorganisatsioonide praktikad mahepõllumajanduslike turuandmete kogumisel, töötlemisel ja esitamisel.

Lisainfo: www.organicdatanetwork.net

MERIT MIKK
Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus
merit.mikk@gmail.com

uudised

Rootslased eelistavad järjest rohkem mahetoitu

Rootsis suurenes 2011. a mahetoitu müük sealse mahekontrollorganisatsiooni KRAV andmetel 11%. Maheturg kasvab juba neljandat aastat järjest. Kõige populaarsemad mahetooted on piim, munad ja kohv, aga ka leivatooted, beebitoit ja alkohol. Kiiresti kasvab mahemaitsetaimede läbimüük.

Suurem osa mahetoodetest müüakse riigi suurimates tavatoidu poekettides Coop ja ICA, kus mahetoidu osa

moodustab käibest 21%. Avaliku sektori tootlustuses on mahetoidu osa 15%, riiklikus alkoholimonopolis Systembulet 12%, hotellides ja restoranides 8%. Turu-uuringufirma Sifo andmetel soovib iga viies rootslane rohkem mahetoitu osta, 53% rootslastest ostab mahetoitu aeg-ajalt ja 19% nii sageli kui võimalik.

Allikas: www.organicmonitor.com

Taani avaliku sektori tootlustuses suureneb mahetoidu osa 60 protsendile

Taani toidu-, põllumajanduse ja kalanduse ministri Mette Gjerskov eestvõttel plaanitakse kahe aastaga suurendada mahetoidu osa avaliku sektori tootlustuses 60%ni. Riigieelarvest on selleks perioodiks eraldatud 72 mln taani krooni, et toetada mahetoidu pakkumisest huvitatud kohalikke omavalitsusi mahetoidule üleminekul nii materiaalselt kui ka teabe abil.

Iga päev serveeritakse avaliku sektori tootlustuses – haiglates, hooldekodudes, lasteasutustes, ametiasutustes – pool miljonit einet. „Mahetoidul on nii suur positiivne mõju, et riigi huvi on loomulik, sellega kaitsakse ju meie keskkon-

da ja põhjavett,“ ütles Paul Holmbeck maheorganisatsioonist Organic Denmark. Ta kinnitas, et avaliku sektori mõjul toimuv mahetoidu nõudluse kasv suurendab Taani põllumajanduses üleminekut mahetootmisele mahus, mida pole nähtud viimase kümne aasta jooksul.

Taanlased on aga kogenud sedagi, et kokkuvõttes ei pea mahetoidule üleminek tingimata tähendama kulude kasvu. Kui samal ajal vähendatakse toidujäätmete hulka, kasutatakse hooajalisi tooteid ja liha asemel rohkem köögivilja, saab kulud kontrolli all hoida. Peamine on mõtteviisi muutus.

Allikas: www.organicdenmark.dk

Euroopa Liit ja Ameerika Ühendriigid tunnustavad teineteise mahestandardeid

Veebruaris toimunud ülemaailmsel mahetoidu messil BioFach (Nürnberg, Saksamaa) kirjutasid Euroopa Liidu Põllumajandusvolinik Dacian Ciolos ja Ameerika Ühendriikide Põllumajandusminister Kathleen Merrigan alla kaubandusleppe, millega tunnustatakse vastastikku mõlema piirkonna mahepõllumajanduse standardeid.

Üks erisus siiski jäi, vastastikku aktsepteeritakse ainult täiesti antibiootikumivaba tootmist. Seega, kui Euroopast soovitakse eksportida maheloomakasvatussaadusi, peab kaasas olema jä-

relevalveasutuse kinnitus, et antibiootikume ei ole mingilgi moel tootmises kasutatud.

Lepe avab mahetootjatele märksa suuremad ekspordivõimalused. Kui varem tuli teisel pool Atlandit kaubelda soovijatel läbida ka vastaspoole järelevalvesüsteem, mis tähendas topelt aja ja rahakulu, siis nüüd seda enam vaja ei ole. See on hea uudis just väiksematele ettevõtetele, kelle jaoks varasem kord suure bürokraatia tõttu sageli ekspordihuvile kriipsu peale tõmbas.

Allikas: ec.europa.eu

Mahe toorpiim on väärt toode

Veebruaris jõudis Kuressaare poelettidele uus mahetood, liitrisesse plastpudelisse villitud toorpiim. Piim on pärit eelmisel aastal Eesti parimaks mahetootjaks tunnistatud **Riido Õkotalust**.

Tegu on täiesti naturaalse tootega, ainus protsess on selle mahajahutamine. Piim pannakse igal hommikul pudelisse ning see läheb müüki Kuressaare ökopoes Saarte Sahver ja Saaremaa Tarbijate Kooperatiivi kauplustes. Keskel läbi on seni müüdud 120 liitrit piima päevas.

Peremees Jaan Kiider kinnitab, et müügiks vajalike lubade saamine polnud kuigi keerukas ning julgustab ka teisi mahetootjaid pudelipiimaga turule tulema. Muidugi tuleb täita rangeid hügieeninõudeid nii jahutamisel, pakendamisel kui ka transpordil, aga see on asja loomulik osa ja tagab piima kõrge kvaliteedi. Jaan Kiider loodab müüginumbrite kasvu ning kavatseb hakata piima turustama ka piimaautomaatides, mis peaksid sel aastal Selveri keti poodidesse üles saama.

Tänu sellele, et Saarte Sahvris oli märtsikuu kõige müüdavam kaubaartikkel just Riido talu piim. Mitmed kliendid on teatanud, et varem ostsid nad poest piima vaid söögitegemiseks, väga hea maitsega Riido talu piim on aga teinud neist lühikese ajaga tõsised piimanautijad.

Juba paar aastat on turul saada Viljandimaa mahetootja **Pajumäe talu** pudeldatud mahetoorpiima. Seda müüakse ligi 60 kaupluses üle Eesti: Selverites, Stockmannis, Tallinna ja Tartu kaubamajas, Solarises, Rimide Talu Toidab poodides ning mitmetes ökopoodides.

TOIMETUS

üritused

7.-9. mai 2012

Organic Marketing Forum
7th International Meeting on
Processing and Marketing of Organic
Products and Raw Materials

Warsaw, Poland

www.organic-marketing-forum.org

12.-14. september 2012

The 2nd IFOAM Animal Husbandry Conference

Hamburg, Germany

events@ifoam.org
www.ifoam.org/events/ifoam_conferences/Animal_Husbandry_2012.html

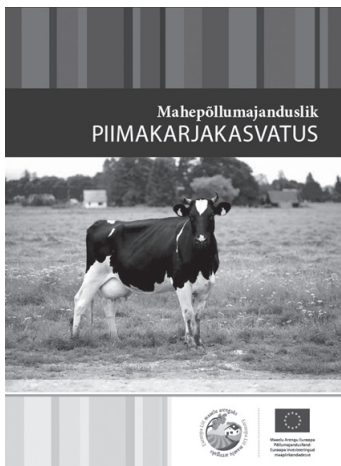
27.-28. november 2012

SusCon. International Conference on Sustainable Business and Consumption

Bonn, Germany

info@suscon.net
www.suscon.net

trükised, internet

Mahepõllumajanduslik piimakarjakasvatus

Koostanud Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus
Koostajad Ragnar Leming, Aive Sonets, Airi Vetemaa, Merit Mikk

Välja andnud Põllumajandusministeerium, 2011, 26 lk.

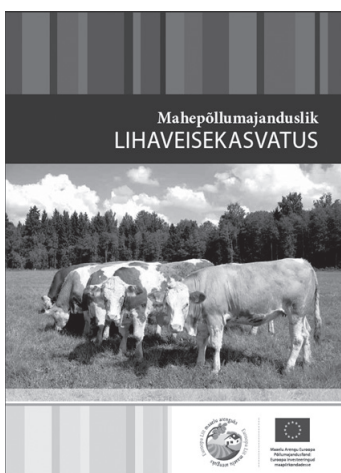
Väljaandes antakse ülevaade peamistest mahepiimakarjakasvatuse põhimõtetest ja peamistest nõuetest. Lisaks käsitletakse lühidalt töötlemist, turustamist ja märgistamist.

Trükist jagatakse koolituspäevadel. Internetis on trükis saadaval veebilehtedel www.agri.ee ja www.maheklubi.ee (Tootjale > Materjalid).

www.maheklubi.ee, mahepõllumajanduse veebikeskkond ootab lugema mahepõllumajanduse infot ja uudiseid meilt ja mujalt.

Siit leiab teavet teadusuuringute, projektide ning koolituste ja muude sündmuste kohta ning enamiku Eestis välja antud mahepõllumajanduse trükistest, sh Mahepõllumajanduse Lehe.

Mahepõllumajanduslik lihavesisekasvatus

Koostanud Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus
Koostajad Airi Külvet, Leino Vessart, Airi Vetemaa, Merit Mikk

Välja andnud Põllumajandusministeerium, 2011, 26 lk.

Väljaandes antakse ülevaade peamistest mahepiimavesisekasvatuse põhimõtetest ja peamistest nõuetest. Lisaks käsitletakse lühidalt töötlemist, turustamist ja märgistamist.

Trükist jagatakse koolituspäevadel. Internetis on trükis saadaval veebilehtedel www.agri.ee ja www.maheklubi.ee (Tootjale > Materjalid).

Maheklubi on nüüd ka

Facebookis.

Ootame külastama ja sõbrunema :-)

Väljaandja:
Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Tuglase 1-6, 51014 Tartu
Tel 742 2051, faks 742 2746
e-mail: mahepm@gmail.com

The Newsletter publishes overviews, research articles, news and practical advice on organic farming.
Trükk: Ecoprint AS

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond: Euroopa
investeeringud maapiirkondadesse